

KALENDÁŘ – ŘEŠENÍ

ÚROVNĚ

MATEŘSKÁ ŠKOLA

1. a 2. ROČNÍK

3. a 4. ROČNÍK

5. a 6. ROČNÍK

OBSAH

Krokování	1
Autobus	2
Zvířátka dědy Lesoně	4
Slovní úlohy	6
Součtové trojúhelníky	7
Hadi	8
Pavučiny	9
Myslím si číslo	10
Zlomky	11
Geoboard a mříž	12
Mince	13
Násobilkové čtverce	14
Sítě krychle	16
Dřívka	17
Algebrogramy a hvězdičkogramy	17
Kombinatorika a pravděpodobnost	19
Práce s daty	20
Ciferník	21
Krychlové stavby	23

KROKOVÁNÍ

Úloha 1: Doplň šipky.

a) $| \rightarrow \rightarrow \rightarrow | \leftarrow \leftarrow \leftarrow | = | \rightarrow |$; b) $| \rightarrow \rightarrow \rightarrow | \leftarrow \leftarrow | = | \rightarrow \rightarrow |$; c) $| \rightarrow | \rightarrow \rightarrow \rightarrow | \leftarrow \leftarrow \leftarrow | = | \rightarrow \rightarrow |$; d) $| \rightarrow \rightarrow \rightarrow | \leftarrow \leftarrow | = | \rightarrow \rightarrow | \leftarrow |$

Úloha 2: Číselné rovnice přepiš do šipkových a vyřeš.

a) $5 - (1 + 2) = x$ $| \rightarrow \rightarrow \rightarrow \rightarrow | \cup | \rightarrow | \rightarrow \rightarrow | \cup | = | \rightarrow \rightarrow |$

b) $7 - (4 - 2) + 3 = x$ $| \rightarrow \rightarrow \rightarrow \rightarrow \rightarrow | \cup | \rightarrow \rightarrow \rightarrow | \leftarrow \leftarrow | \cup | \rightarrow \rightarrow \rightarrow | = | \rightarrow \rightarrow \rightarrow \rightarrow \rightarrow \rightarrow \rightarrow |$

c) $2 - (4 - 3) = x - 2$ $| \rightarrow \rightarrow | \cup | \rightarrow \rightarrow \rightarrow \rightarrow | \leftarrow \leftarrow \leftarrow | \cup | = | \rightarrow \rightarrow \rightarrow | \leftarrow \leftarrow |$

d) $4 - (5 - x) = 2$ $| \rightarrow \rightarrow \rightarrow \rightarrow | \cup | \rightarrow \rightarrow \rightarrow \rightarrow \rightarrow | \leftarrow \leftarrow \leftarrow | \cup | = | \rightarrow \rightarrow \rightarrow |$

e) $6 - (7 - (8 - 3) - 4) + 1 = x$
 $| \rightarrow \rightarrow \rightarrow \rightarrow \rightarrow \rightarrow | \cup | \rightarrow \rightarrow \rightarrow \rightarrow \rightarrow \rightarrow \rightarrow | \cup | \rightarrow \rightarrow \rightarrow \rightarrow \rightarrow \rightarrow \rightarrow | \leftarrow \leftarrow \leftarrow | \cup | \leftarrow \leftarrow \leftarrow \leftarrow | \cup | \rightarrow \rightarrow | = | \rightarrow \rightarrow \rightarrow \rightarrow \rightarrow \rightarrow \rightarrow \rightarrow \rightarrow |$

Úloha 3: Řešte soustavu rovnic $x - 1 = y + 2$, $|x| + |y| = 5$.

Řešení: $x = 4$, $y = 1$ nebo $x = -1$, $y = -4$

Úloha 4: Řešte soustavu rovnic $x + 1 = y - 2$, $|x| + |y| = 3$.

Řešení: $x = 0$, $y = 3$ nebo $x = -1$, $y = 2$ nebo $x = -2$, $y = 1$ nebo $x = -3$, $y = 0$

Úloha 5: Řešte soustavu rovnic $x = y + 1 = z + 3$, $|x| + |y| + |z| = 5$.

Řešení: $x = 3$, $y = 2$, $z = 0$

AUTOBUS

Úloha 1: Překresli horní tabulku a přikresli k ní řádek „jeli“. Odpověz na otázky: **a)** Kolik cestujících jelo autobusem celkem? **b)** Kdy bylo v autobusu nejvíce cestujících? **c)** Na které zastávce z autobusu ubylo nejvíce cestujících?

					
vystoupili	0	/	//	///	/
nastoupili	/	///	//	/	0
jeli	/	///	///	///	/

- a) Celkem jelo autobusem 7 cestujících.
- b) Nejvíce lidí bylo v autobuse při jízdě od umyvadla k oknu a od okna ke skříni.
- c) Nejvíce lidí ubylo z autobusu u skříně.

Úloha 2: Doplně tabulku, když víš, že na zastávce B nastoupilo do autobusu 2x více lidí, než z něj vystoupilo. Totéž na zastávce D.

	A	B	C	D	E
vystoupili	0	2	4	3	13
nastoupili	7	4	5	6	0
jeli	7	9	10	13	

Úloha 3: Doplně tabulku.

	A	B	C	D	E
vystoupili	0	▲	■ ■ ■	■ ■ ■ ■ ■	■ ■ ■ ■
nastoupili	■ ■ ■ ■ ■ ▲	■ ■ ■ ■ ■ ▲	■ ▲	■	0
jeli	■ ■ ■ ■ ■ ▲	■ ■ ■ ■ ■ ▲ ▲ ▲ ▲	■ ■ ■ ■ ■ ▲ ▲ ▲ ▲	■ ■ ■ ■ ■ ▲ ▲ ▲ ▲	■ ■ ■ ▲
celkem	5	9	8	4	

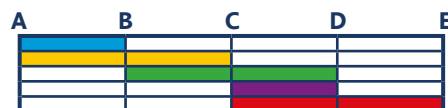
Na zastávce B nevystoupil žádný ■. Nastoupily zde 3 ▲. Na zastávce C nevystoupila žádná ▲. Nastoupili zde 1 ■.

Úloha 4: Autobus vyjel ze zastávky A a přes zastávky B, C, D dojel na zastávku E. Celkem se vezlo 5 žen a 4 muži. Všichni muži nastoupili na zastávce A. Na každém ze čtyř úseků tratě bylo v autobusu vždy 6 cestujících. Na každé zastávce se počet žen zvýšil o jednu. Napiš tabulku jízdy autobusem.

	A	B	C	D	E
vystoupili	0	■	■	■	■ ■ ■ ■ ■
nastoupili	■ ■ ■ ■ ■ ▲	▲	▲	▲	0
jeli	■ ■ ■ ■ ■ ▲	■ ■ ■ ■ ■ ▲ ▲	■ ■ ■ ■ ■ ▲ ▲ ▲	■ ■ ■ ■ ■ ▲ ▲ ▲ ▲	■ ■ ■ ■ ■ ▲ ▲ ▲ ▲
celkem	6	6	6	6	

Úloha 5: Podívej se na harmonogram jízdy autobusu.

Podle harmonogramu jízdy vytvoř tabulku jízdy autobusem. Jelo 5 lidí. Pan Modrý nastoupil na zastávce A a na zastávce B vystoupil. Paní Žlutá nastoupila na A a vystoupila na C. Paní Zelená jela z B do D. Pan Fialka z C do D a pan Červený jel z C do E.

	A	B	C	D	E
vystoupili	0	■	▲	■▲	■
nastoupili	■▲	▲	■	-	0
jeli	■▲	▲	▲■	■	■

Úloha 6: Napiš harmonogram i tabulku jízdy autobusem, když znáš následující informace: Autobusem se vezlo celkem 5 lidí. Z nich 3 nastoupili na zastávce A a 2 na zastávce C, jeden se vezl pouze jednu stanicí, 3 jeli 2 stanice a jeden se vezl 4 stanice. V autobuse byli stále přítomni alespoň 2 lidé.

	A	B	C	D	E
vystoupili	0	-	2	1	2
nastoupili	3	-	2	-	0
jeli	3	3	3	2	

	A	B	C	D	E
vystoupili	0	1	1	-	3
nastoupili	3	-	2	-	0
jeli	3	2	3	3	

Úloha 7: Doplň obě tabulky a vytvoř pro ně harmonogram jízdy autobusu.

	A	B	C	D	E
vystoupili	0	▲	▲	■	▲■▲■
nastoupili	▲▲■	▲■	■	▲	0
jeli	▲▲■	▲■▲■	■▲■	■▲■	▲■▲■

	A	B	C	D	E
vystoupili	0	2	0	7	2
nastoupili	3	1	5	2	0
jeli	3	2	7	2	

ZVÍŘÁTKA DĚDY LESONĚ

Úloha 1:

$$\begin{aligned} \text{☹} &> \text{☹} \\ \text{☹☹☹} &= \text{☹☹} \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} \text{♣} &= \text{☹☹☹} \\ \text{♣} &= \text{♣} \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} \text{☹☹} &> \text{☹☹☹} \\ \text{☹☹} &= \text{☹☹☹☹} \end{aligned}$$

Úloha 2: Zjisti, které zvířátko se ukrývá za maskou.

$$\begin{aligned} \text{☹} \text{●} \text{☹} &= \text{△} & \text{☹} \text{☹} &= \text{△} \text{●} & \text{●} \text{●} \text{☹} &= \text{☹} \end{aligned}$$

Řešení: $\text{●} = \text{☹}$ $\text{●} = \text{♣}$ $\text{●} = \text{☹}$

Úloha 3: Zjisti, které zvířátko se ukrývá za maskou.

$$\begin{aligned} \text{a) } \text{●} \text{●} \text{●} \text{☹} &= \text{☹☹} & \text{b) } \text{●} \text{●} \text{●} \text{●} \text{△} &= \text{U} & \text{c) } \text{●} \text{●} \text{●} \text{☹} &= \text{☹☹☹☹} \end{aligned}$$

Řešení: $\text{●} = \text{♣}$ $\text{●} = \text{△}$ $\text{●} = \text{☹}$

Úloha 4: Zjisti, které zvířátko se ukrývá za maskou ● a které za maskou ● v rovnici ●●● = ♣△.

Řešení:

●	☹	☹	♣
●	☹	♣	☹

x	1	2	3
y	5	3	1

V zápisu pomocí čísel a písmen má rovnice tvar $2x + y = 3 + 4$.

Úloha 5: Najdi všechna řešení rovnice. a) ●●● = ☹☹

b) ●●●●● = ☹☹☹

Řešení:

a) $x + 2y = 2 + 5$

●	☹	♣	☹
●	☹	☹	♣

x	5	3	1
y	1	2	3

b) $3x + 2y = 6 + 2$ $\text{●} = \text{☹}$ $x = 2$ a $\text{●} = \text{☹}$ $y = 1$

Úloha 6: Zjisti, které zvířátko se ukrývá za maskou ● a které za maskou ●.

$$\begin{aligned} \text{●} \text{●} &= \text{●} \\ \text{●} \text{●} &= \text{△} \text{☹} \end{aligned}$$

Řešení: $\text{●} = \text{♣}$ $\text{●} = \text{☹}$

Úloha 7: Vyřeš dvojice rovnic.

a) $\text{☹} \text{●} = \text{●}$

b) $\text{●} \text{●} = \text{☹☹}$

c) $\text{●} \text{●} \text{●} \text{●} = \text{U}$

$\text{●} \text{●} = \text{●} \text{☹}$

$\text{●} \text{●} = \text{●} \text{☹}$

$\text{●} \text{●} \text{♣} = \text{●} \text{☹}$

Řešení:

a) $1 + x = y$ a $2y = x + 6$ $\text{●} = \text{△}$ $x = 4$ a $\text{●} = \text{☹}$ $y = 5$

b) $x + y = 10$ a $2x = y + 2$ $\text{●} = \text{△}$ $x = 4$ a $\text{●} = \text{☹}$ $y = 6$

c) $3x + y = 20$ a $2y + 3 = x + 1$ $\text{●} = \text{☹}$ $x = 6$ a $\text{●} = \text{☹}$ $y = 2$

Úloha 8: Úlohy **3a)** a **3b)** přepiš jako úlohy o vahách a vyřeš je.

Řešení:

a) 3 koule a 1kg závaží na levé misce a 10kg závaží na pravé misce; hmotnost koule je 3kg;

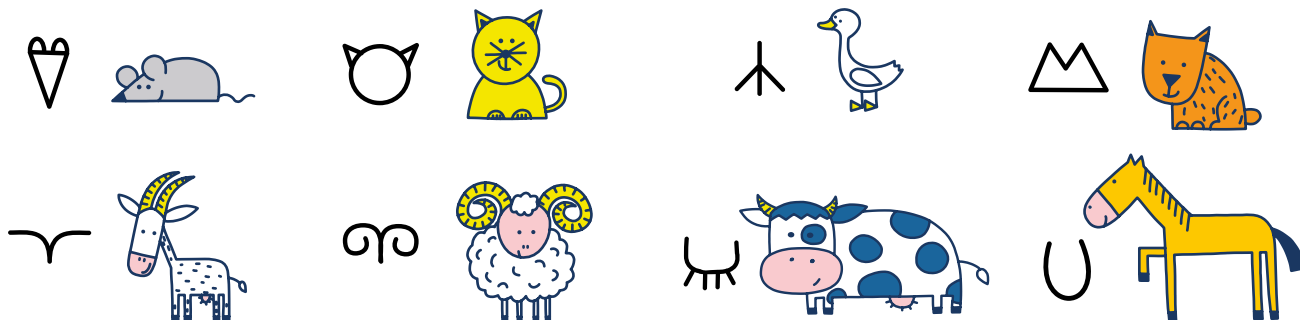
b) 4 koule a 4kg závaží na levé misce a 20kg závaží na pravé misce; hmotnost koule je 4kg.

Úloha 9: Číselnou rovnici $3x + 3 = 21$ přepiš jako úlohu **a)** o zvířátkách, **b)** o vahách. Úlohy vyřeš.

Řešení:

a) =   =

b) 3 koule a 3kg závaží na levé misce a 21kg závaží na pravé misce. Řešení: koule má hmotnost 6 kg.

SLOVNÍ ÚLOHY

Úloha 1: Kolik krychlí má Ivo? Kolik krychlí má Eva? Ivo má ___ krychlí. Eva má ___ krychlí. Kolik krychlí mají oba? Dohromady mají ___. Kdo má více? Více má ___.

Řešení: Ivo má 3 krychle, Eva 2. Dohromady mají 5 krychlí. Více krychlí má Ivo.

Úloha 2: Mám komín z pěti krychlí. Postav svůj komín tak, že můj bude o jednu krychli vyšší než ten tvůj.

Řešení: Postavím komín ze 4 krychlí.

Úloha 3: Goran a Petr mají dohromady 12 Kč. Goran má 2 mince a Petr 3. Přesto má Goran o 2 Kč více než Petr. Které mince má Goran o které Petr?

Řešení: Goran má pětikorunu a dvoukorunu, Petr má dvě dvoukoruny a korunu.

Úloha 4: Když byly Mirkovi 3 roky, narodily se jeho sestry, dvojčata Dana a Jana. Až bude Mirkovi 5 let, budou Janě ___ roky a všem třem sourozencům bude dohromady ___ let.

Řešení: Janě budou 2 roky a všem třem sourozencům bude dohromady 9 let.

Úloha 5: V únoru snížili cenu zimního zboží o polovinu, v dubnu snížili opět o polovinu. Kolik korun stály rukavice v květnu, když jejich cena v lednu byla 300 Kč?

Řešení: Rukavice stály v květnu 75 Kč.

Úloha 6: V dubnu snížili cenu rukavic o polovinu. Kolik korun stály rukavice před slevou v únoru, když jejich cena po slevě v květnu byla 80 Kč?

Řešení: V únoru stály rukavice 160 Kč.

Úloha 7: V únoru snížili cenu zimního zboží o polovinu, v dubnu snížili opět o polovinu. Kolik korun stály v lednu rukavice, když jejich cena v květnu byla 60 Kč?

Řešení: V lednu stály rukavice 240 Kč. $/x - (\frac{1}{2} \cdot x) - \frac{1}{2} (\frac{1}{2} \cdot x) = 60/$

Úloha 8: Dnes jsou Bedřichovi 3 roky. Když mu bude tolik, co je dnes Adamovi, bude mít Adam 19 let. Kolik let je dnes Adamovi?

Řešení: Adamovi je 11 let.

Úloha 9: Tatínek a maminka váží dohromady 171 kg. Tatínek váží o 60 kg více než maminka. Kolik váží maminka?

Řešení: Maminka váží 55,5 kg.

Úloha 10: Z kohoutku kape voda rychlostí 1 centilitr za $\frac{1}{2}$ minuty. **a)** za jak dlouho zbytečně odteče 1 litr? **b)** kolik vody zbytečně odteče za 5 dnů?

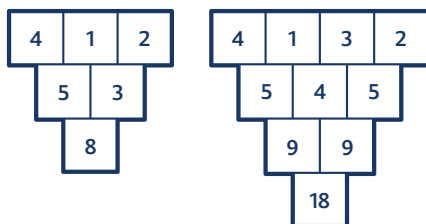
Řešení: a) Litř vody odteče za 50 minut, **b)** Za 5 dnů odteče 144 litrů vody.

Úloha 11: Zimní bunda byla zlevněna o 20 % a následně o dalších 20 %. **a)** jaká byla konečná cena, když původní cena byla 3 200 Kč? **b)** jaká byla původní cena, když nová cena byla 2 400 Kč?

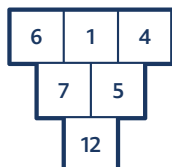
Řešení: a) Konečná cena bundy je 2048 Kč. **b)** Původní cena bundy byla 3 750 Kč.

SOUČTOVÉ TROJÚHELNÍKY

Úloha 2: Doplň.

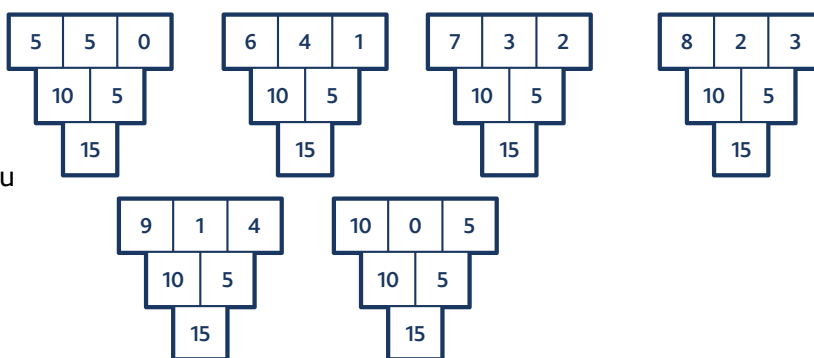
Úloha 3: Vrať neposedy zpět.

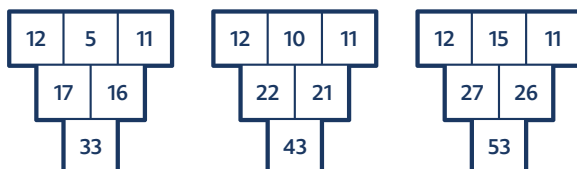
Úloha 4: Najdi všechna řešení.

Řešení:

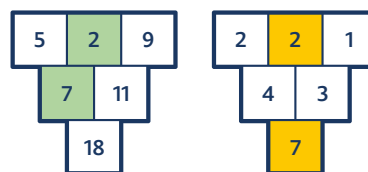
Pokud dosazujeme jen kladná celá čísla nebo nulu, je číslo v prostředním poli horního řádku jedno z čísel 5, 4, 3, 2, 1, 0.

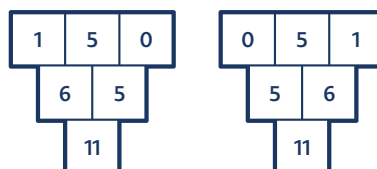
Úloha 5: Doplň.

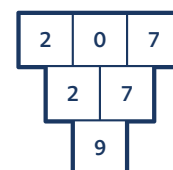
Úloha 6: Doplň tak, aby součet dvou čísel ve vybarvených polích byl 9.

Úloha 7: Součet všech šesti čísel součtového trojúhelníku je 28. Součet tří čísel prvního řádku je 6. Najdi tento součtový trojúhelník. Najdi dvě řešení.

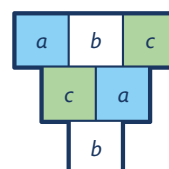

Úloha 8: Z vyřešeného trojúhelníku utekla čísla 9, 7, 7, 2 a ještě jedno číslo, které uteklo z papíru úplně. Jak vypadal ten trojúhelník?

Úloha 9: Doplň tak, aby součet dvou čísel v zelených polích byl 10 a součet dvou čísel v modrých polích byl 11.

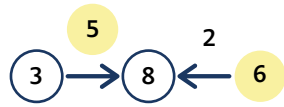
Řešení: Záludná úloha, která nemá řešení. Označme čísla horního řádku a, b, c . Pak součet čísel v modrých polích je $a + (b + c)$ a součet čísel v zelených polích je $(a + b) + c$. Je jasné, že oba součty jsou stejné.

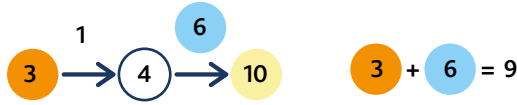

HADI

Úloha 1: Vyřeš hada.

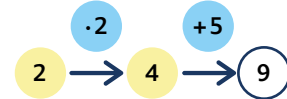
Úloha 2: Vyřeš hada s podmínkou.

Úloha 3: Vyřeš hada s podmínkou.

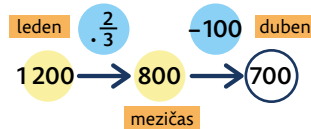

Úloha 4: Do hada přepiš úlohu: „Myslím si číslo. Když jej vynásobím 2 a přičtu 5, dostanu 9. Které číslo si myslím?“ Pak úlohu vyřeš.

Úloha 5: V dubnu stojí bunda 700 Kč. Kolik stála v lednu, když od té doby její původní cenu snížili o třetinu a pak ještě o 100 Kč?

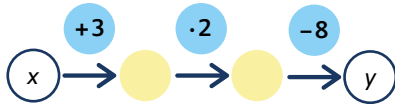
Řešení: Lze si připravit a nadepsat jednotlivé stavy (leden, mezičas, duben) a postup zlevňování zapsat:

Výpočet: $(700 + 100) \cdot \frac{3}{2} = 1200$

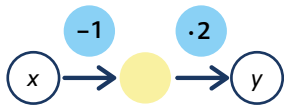
Jdu-li proti směru šipky, musím použít opačnou operaci, takže přičtu 100 a násobím $\frac{3}{2}$.

Úloha 6: Když v hadovi na dalším obrázku položí $x = 1$, zjistím, že $y = 0$. Tato čísla jsou uvedena v prvním sloupci následující tabulky. Doplňte do tabulky scházející čísla.

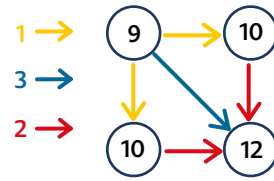
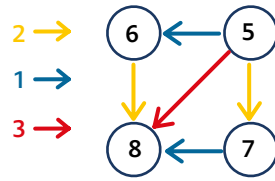
x	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	21	31	100	101	176
y	0	2	4	6	8	10	12	14	16	18	20	40	60	198	200	350

Úloha 7: Rút nakreslila hada a řekla, že jej umí doplnit čísla nad šipkami tak, že tento had dá stejnou tabulku jako had z úlohy 6. Umíte to také?

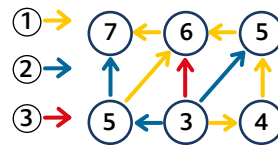
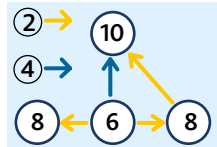
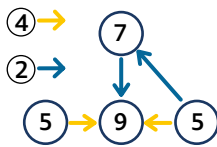

PAVUČINY

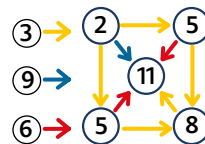
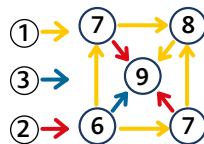
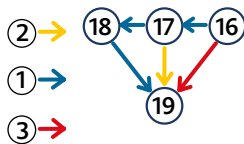
Úloha 1: Dopln čísla a šipky do pavučin.

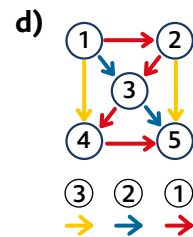
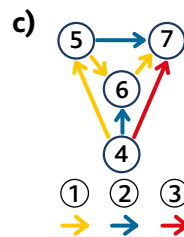
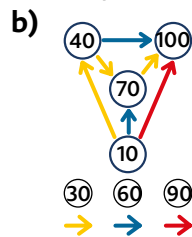
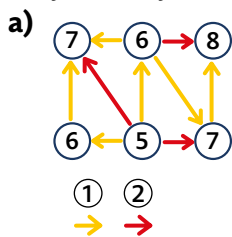
Úloha 2: Dopln čísla do pavučin a k šipkám.

Úloha 3: Dopln.

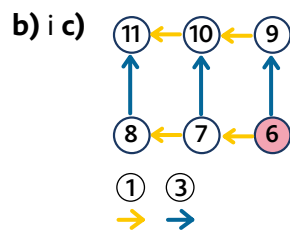
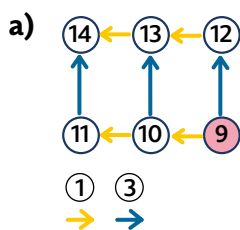

Úloha 4: Dopln pavučiny, když víš, že **a)** nejmenší číslo je 5; **b)** největší číslo je 100; **c)** součet nejmenšího a největšího je 11; **d)** součet všech pěti čísel je 15.

Úloha 5: Zvol růžové číslo tak, aby součet

a) tří dolních čísel byl 30; **b)** tří horních čísel byl 30; **c)** všech šesti čísel byl 51.

MYSLÍM SI ČÍSLO

Úloha 6: „Myslím si číslo. Když k 11 přičtu myšlené číslo, dostanu 15. Jaké číslo si myslím?“

Řešení: Myšlené číslo je 4.

Úloha 7: „Myslím si číslo. Jeho polovina je šest. Jaké číslo si myslím?“

Řešení: Myšlené číslo je 12.

Úloha 8: „Myslím si číslo. Když k němu přičtu polovinu čísla 8, dostanu 13. Jaké číslo si myslím?“

Řešení: Myšlené číslo je 9.

Úloha 9: „Myslím si číslo, jeho čtvrtina je 7. Jaké číslo si myslím?“

Řešení: Myšlené číslo je 28.

Úloha 10: „Myslím si číslo. Když k jeho pětinasobku přičtu 6, dostanu 21. Jaké číslo si myslím?“

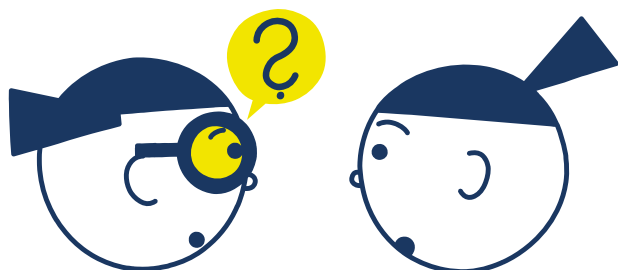
Řešení: Myšlené číslo je 3.

Úloha 11: „Myslím si číslo. Jeho polovina je o 2 větší než jeho čtvrtina.“

Řešení: Myšlené číslo je 8.

Úloha 12: „Myslím si dvě čísla. První je o tři větší než druhé. Součet obou je 7. Jaká čísla si myslím?“

Řešení: Myšlená čísla jsou 2 a 5.

ZLOMKY

Úloha 1: Polovina tyče je natřena na modro, čtvrtina na zeleno a zbytek na červeně. Jak dlouhá je modrá a jak červená část, když celá tyč měří **a) 20, b) 60, c) 72** centimetrů?

Řešení: **a)** modrá 10 cm, červená 5 cm; **b)** modrá 30 cm, červená 15 cm; **c)** modrá 36 cm, červená 18 cm.

Úloha 2: Čtvrtina tyče je natřena na modro, zbytek na zeleno. Jak dlouhá je modrá část a jak celá tyč, když zelená část měří **a) 30, b) 60, c) 45, d) 21, e) 42, f) 63** centimetrů?

Řešení: **a)** celá tyč 40 cm, modrá 10 cm; **b)** celá tyč 80 cm, modrá 20 cm; **c)** celá tyč 60 cm, modrá 15 cm; **d)** celá tyč 28 cm, modrá 7 cm; **e)** celá tyč 56 cm, modrá 14 cm; **f)** celá tyč 84 cm, modrá 21 cm

Úloha 3: Řešení bylo součástí textu.

Úloha 4: Čtverec na obrázku je rozdělen na 4 části. Obvod žlutého čtverce je 8 cm, obvod zeleného čtverce je 4 cm. Zjisti, jakou částí obsahu celého čtverce je **a)** zelený čtverec, **b)** obdélník složený z modrého a zeleného pole, **c)** žlutý čtverec, **d)** modrý obdélník.

Řešení: **a)** $\frac{1}{9}$; **b)** $\frac{1}{3}$; **c)** $\frac{4}{9}$; **d)** $\frac{2}{9}$.

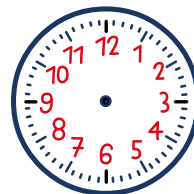
Úloha 5: Podobný obrázek jako je ten z úlohy 4, ale rozměry má jiné. Víme, že obvod růžového obdélníku je 16 cm a obvod obdélníku složeného z modrého obdélníku a zeleného čtverce je 20 cm. Dále víme, že obsah žlutého čtverce je $\frac{9}{16}$ obsahu celého čtverce. Zjistěte, jakou částí celého čtverce je modrý obdélník.

Řešení: Modrý obdélník zabírá $\frac{3}{16}$.

Úloha 6: Vypočítej pomocí ciferníku **a)** $\frac{1}{2} + \frac{1}{6}$, **b)** $\frac{2}{5} + \frac{1}{2}$.

Řešení: **a)** $\frac{1}{2}$ je 30 minut a $\frac{1}{6}$ je 10 minut = 40 minut, což je $\frac{40}{60} = \frac{2}{3}$

b) $\frac{2}{5}$ je 24 minut a $\frac{1}{2}$ je 30 minut = 54 minut, což je $\frac{54}{60} = \frac{9}{10}$

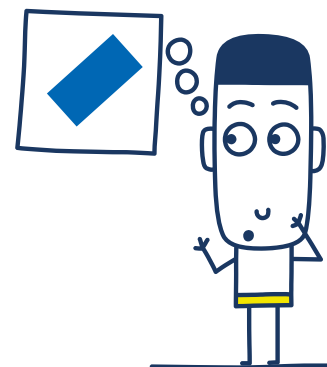
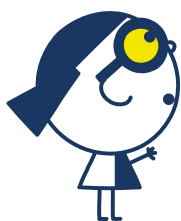

Úloha 7: Na číselné ose vyznač čísla 0, 1, $\frac{1}{2}$, $\frac{1}{3}$, $\frac{2}{3}$, $\frac{1}{6}$ a $\frac{5}{6}$.

Zjisti, do kterého z intervalů tvého obrázku padne číslo: **a)** 0,1; **b)** 0,2; **c)** 0,3; **d)** 0,4; **e)** 0,5; **f)** 0,6; **g)** 0,7; **h)** 0,8; **i)** 0,9; **j)** 0,33; **k)** 0,34.

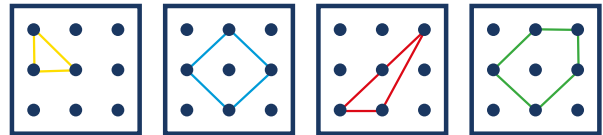
Řešení: Seřazená čísla: 0, $\frac{1}{6}$, $\frac{1}{3}$, $\frac{1}{2}$, $\frac{2}{3}$, $\frac{5}{6}$, 1.

a) mezi 0 a $\frac{1}{6}$; **b)** $\frac{1}{6}$ a $\frac{1}{3}$; **c)** $\frac{1}{6}$ a $\frac{1}{3}$; **d)** $\frac{1}{3}$ a $\frac{1}{2}$; **e)** $0,5 = \frac{1}{2}$; **f)** $\frac{1}{2}$ a $\frac{2}{3}$; **g)** $\frac{2}{3}$ a $\frac{5}{6}$; **h)** $\frac{2}{3}$ a $\frac{5}{6}$; **i)** $\frac{5}{6}$ a 1; **j)** $\frac{1}{6}$ a $\frac{1}{3}$; **k)** $\frac{1}{3}$ a $\frac{1}{2}$.

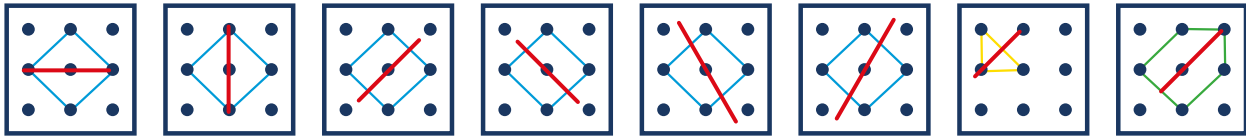

GEOBOARD A MŘÍŽ

Úloha 2: Modrý tvar rozděl na dvě stejné části.
Totéž udělej se žlutým i zeleným tvarem.

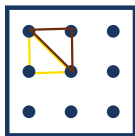

Řešení: Modrý čtverec lze rozdělit na dvě shodné části mnoha způsoby. Na první čtyři děti z 1.–2. ročníku přijdou, na další dva i mnohé neuvedené přijdou až později, možná až na druhém stupni.

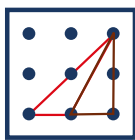
Úloha 3: Ke žlutému trojúhelníku přidej hnědý trojúhelník tak, aby oba trojúhelníky dohromady tvořily čtverec.

Řešení:

Úloha 4: K červenému trojúhelníku přidej hnědý trojúhelník tak, aby oba trojúhelníky dohromady tvořily trojúhelník, který je zvětšením trojúhelníka žlutého (tj. trojúhelník pravoúhlý, rovnoramenný).

Řešení:

Úloha 6: Představ si, že máš trojúhelníkový kachlík, který se přesně vejde do žlutého trojúhelníka. Kolik takových kachlíků je třeba na pokrytí **a)** modrého čtverce, **b)** zeleného pětiúhelníku?

Řešení: a) $4\triangle$; b) $5\triangle$.

Úloha 7: Tři šipkové zápisy popisují tři obrazce z obrázku nad první úlohou. Vrcholy nejsou popsány písmeny, pouze označeny tečkami. Najdi je a doplň šipkový zápis čtvrtého obrazce.

Řešení: Šipkové zápisy jsou zápisy těchto obrazců: pětiúhelník, červený trojúhelník, žlutý trojúhelník. Chybějící zápis čtverce je $\bullet \rightarrow \uparrow \bullet \leftarrow \bullet \leftarrow \downarrow \bullet \downarrow \rightarrow \bullet$.

Úloha 8: Zjisti obsah žlutého, modrého i červeného trojúhelníku na obrázku.

Řešení: Žlutý trojúhelník, $S = \frac{1}{2} \square$; modrý čtverec, $S = 2 \square$; červený trojúhelník, $S = 1 \square$

Úloha 9: Je dána úsečka AB šipkovým zápisem

a) $A \rightarrow \uparrow B$; **b)** $A \rightarrow \rightarrow \uparrow B$; **c)** $A \rightarrow \rightarrow \rightarrow \uparrow B$; **d)** $A \rightarrow \dots \rightarrow \uparrow B$ (tři tečky znamenají, že šipek doprava bude libovolně)
Nakresli ji v mříži a dorýsuj čtverec ABCD. Dopiš šipkový zápis čtverce a spočítej jeho obsah.

a) $A \rightarrow \uparrow B \uparrow \leftarrow C \leftarrow \downarrow D \downarrow \rightarrow A$; $S_{ABCD} = 2 \square$; $(A \rightarrow \uparrow B \rightarrow \downarrow C \downarrow \leftarrow D \leftarrow \uparrow A)$

b) $A \rightarrow \rightarrow \uparrow B \uparrow \uparrow \leftarrow C \leftarrow \downarrow D \downarrow \rightarrow A$; $S_{ABCD} = 5 \square$; $(A \rightarrow \rightarrow \uparrow B \rightarrow \downarrow \downarrow C \downarrow \leftarrow \leftarrow D \leftarrow \uparrow \uparrow A)$

c) $A \rightarrow \rightarrow \rightarrow \uparrow B \uparrow \uparrow \uparrow \leftarrow C \leftarrow \leftarrow \downarrow D \downarrow \downarrow \rightarrow A$; $S_{ABCD} = 10 \square$; $(A \rightarrow \rightarrow \rightarrow \uparrow B \rightarrow \downarrow \downarrow \downarrow C \downarrow \leftarrow \leftarrow \leftarrow D \leftarrow \uparrow \uparrow \uparrow A)$

d) V zápise znamenají tři tečky, že šipek doprava bude libovolně. To můžeme zapsat pomocí n , což znamená jakékoliv přirozené číslo. Obrázek již nakreslit neumíme, ale šipkový zápis zapsat umíme. n šipek doprava zapíšeme takto $\overset{n}{\rightarrow}$. Obdobně zapíšeme n šipek nahoru, doleva a dolů.

$A \overset{n}{\rightarrow} \uparrow B \uparrow \leftarrow C \leftarrow \downarrow D \downarrow \rightarrow A$; $S_{ABCD} = (n^2 + 1) \square$.

MINCE

Úloha 1: (hra) Dvě hromádky mincí. Na první jsou tři jednokorunové mince a na druhé jsou dvě dvoukorunové mince. Jednu hromádku volí dítě, druhou dostane medvídek. Pak oba půjdou nakupovat do mámina obchodu. Tam je ke koupě i míč za 4 Kč. Kdo si jej bude moci koupit?

Řešení: Ten, kdo má dvě dvoukorunové mince.

Úloha 3: Květa má několik pětikorunových mincí a jednu jednokorunovou minci. Šárka má 7 stejných mincí. Když dá Květa Šárce 1 Kč, budou mít obě dívky stejně. Kolik korun má Květa a kolik Šárka?

Řešení: Jeden dostane tři dvoukorunové mince, druhý dostane jednu korunu a jednu pětikorunu a třetí dostane jednu korunu a jednu pětikorunu.

Úloha 4: Na obrázku jsou tři děti a 7 mincí. Rozděl peníze spravedlivě.

Řešení: Květa má tři pětikorunové mince, Šárka má sedm dvoukorunových mincí a ještě od Květy dostala jednu korunu.

Úloha 5: Kolika různými způsoby zaplatíte 25 Kč pomocí **a)** tří mincí; **b)** čtyř mincí; **c)** pěti mincí?

Řešení: **a)** $10 + 10 + 5$; **b)** jedno řešení: $20 + 2 + 2 + 1$, druhé řešení: $10 + 5 + 5 + 5$; **c)** jedno řešení: $10 + 10 + 2 + 2 + 1$, druhé řešení: $5 + 5 + 5 + 5 + 5$, třetí řešení: $20 + 2 + 1 + 1 + 1$.

Úloha 6: Žluté lízátko stojí 3,60 Kč a červené 3,70 Kč. Dopoledne si Jára koupil žluté a odpoledne červené lízátko. Pokaždé zaplatil 4 Kč. Radim mu řekl, že kdyby si koupil obě lízátko najednou, 1 Kč by ušetřil. Má Radim pravdu?

Řešení: Ano, Radim má pravdu, $3,60 + 3,70 = 7,30$; po zaokrouhlení 7 Kč.

Úloha 7: „Aleš má 3 mince: 10 Kč, 5 Kč, 2 Kč. Boris má čtyři jednokorunové mince a Cyril má jednu dvacetikorunovou minci. Hoši vyhráli 99 Kč. Dostali dvě padesátikorunové mince a vrátili 1 Kč. Jak si hoši mince spravedlivě rozdělí?”

Řešení: Aleš dostane 50 Kč a vrátí ze svého 10 Kč, 5 Kč, 2 Kč, Cyril dostane 50 Kč a vrátí ze svého 20 Kč a od Borise dostane ještě 1 Kč, 1 Kč, 1 Kč, Boris dostane 20 Kč, 10 Kč, 5 Kč, 2 Kč. Tak všichni ke svému obnosu obdrželi 33 Kč.

Úloha 8: Na stole leží 75 Kč v 8 mincích. Tři z nich patří Evičce, zbytek Daně. Když Eva zvýší svůj majetek o třetinu a Dana svůj majetek sníží o čtvrtinu, budou mít dívky stejně. Které mince má Eva?

Řešení: Dana má 20 Kč, 20 Kč, 5 Kč, 2 Kč, 1 Kč. Eva má 20 Kč, 5 Kč, 2 Kč.

(V 1. vydání kalendáře je chyba v zadání v počtu mincí. V řešení a v dalších dotiscích je uvedené správné znění zadání.)

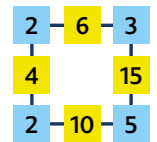
Úloha 9: Tomáš má několik pětikorun a 1 Kč. Ondřej má několik dvoukorunových mincí. Oba mají stejně peněz. Zjistěte, kolik mincí má Tomáš a kolik Ondřej, když víte, že dohromady mají **a)** 5 mincí,

b) 26 mincí, **c)** 96 mincí.

Řešení: **a)** Tomáš má jednu pětikorunu a 1 Kč, Ondřej má tři dvoukorunové mince, **b)** Tomáš má sedm pětikorun a 1 Kč, Ondřej má osmnáct dvoukorun, **c)** Tomáš má dvacet sedm pětikorun a 1 Kč, Ondřej má šedesát osm dvoukorun.

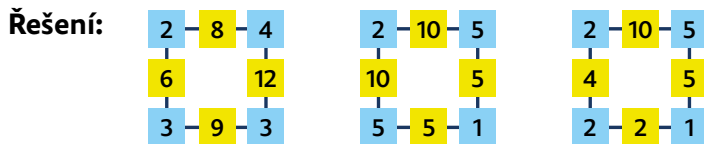
NÁSOBILKOVÉ ČTVERCE

Úloha 1: Násobilkový čtverec na obrázku má čtyři rohová čísla (v modrých polích) a čtyři středová čísla (ve žlutých polích). **a)** Vysvětli, jak ze čtyř rohových čísel můžeme najít všechna středová čísla. **b)** Vysvětli, jak ze čtyř středových čísel můžeme najít všechna rohová čísla.

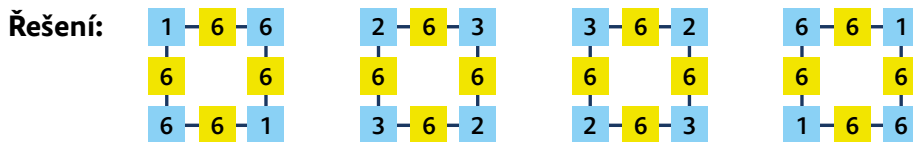

Řešení: **a)** jde o násobení; **b)** jde o rozklad čísla na součin.

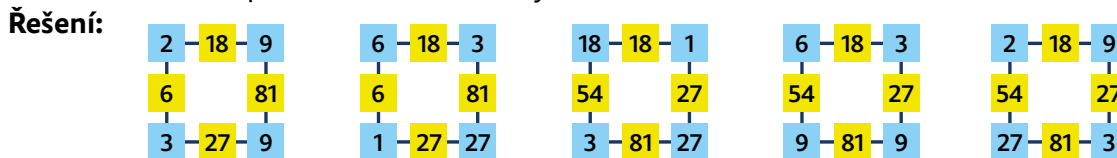
Úloha 2: Doplň scházející čísla. Horní řádek náročnější úlohy **c)** je stejný jako u čtverce z úlohy **b)**. To napoví řešení.

Úloha 3: Vytvoř si násobilkový čtverec. Všechna čtyři středová čísla jsou stejná: 6. Najdi všechna rohová čísla.

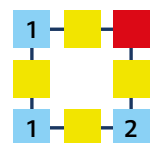

Úloha 4: V násobilkovém čtverci je horní středové číslo 18. Další dvě středová čísla jsou 27 a 81. Najdi čtvrté středové číslo a doplň rohová čísla. Hledej více řešení.

Úloha 5: Doplň číslo v červeném rohu tak, aby součet všech čtyř středových čísel byl **a)** 9, **b)** 12, **c)** 15, **d)** 21, **e)** 30, **f)** 54.

Řešení: **a)** 2, **b)** 3, **c)** 4, **d)** 6, **e)** 9, **f)** 17 – číslo v červeném poli = součet středových čísel : 3 – 1.

Úloha 6: Ve čtverci z úlohy 5 změň horní číslo 1 na 2. Když do červeného pole doplníš 1 a najdeš čísla středová, bude jejich součet 8. To je v prvním sloupci tabulky. Doplň tabulku.

Úloha 7: Ve čtverci z úlohy 5 změň číslo 2 na 3. Pro tento čtverec vytvoř stejnou tabulku jako v úloze 6. Obě tabulky porovnej.

Řešení: Obě tabulky jsou stejné.

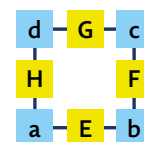
číslo v červeném poli	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	20	25	50
součet středových čísel	8	12	16	20	24	28	32	36	40	44	84	104	204

Úloha 8: Čtverce zkoumané v úlohách 6 a 7 vedou ke stejné tabulce. Najdi ještě jiný čtverec (v dolním levém poli je 1, do horního levého a dolního pravého čtverce dáš vhodná čísla), který povede ke stejné tabulce.

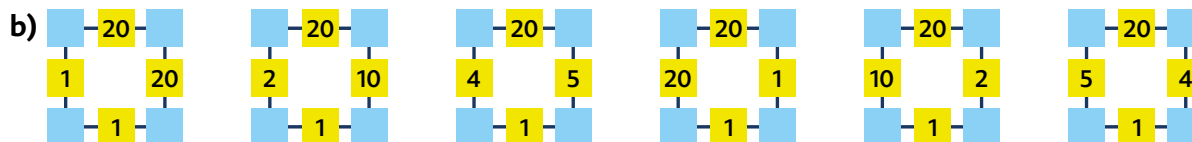
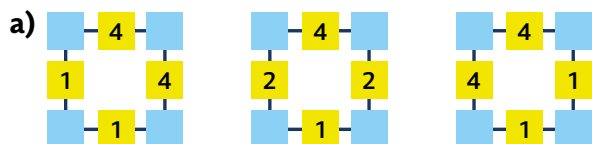
Řešení: Musí platit, že $(b + d) = 4$, a to je možné 5 způsoby:

a) $b = 0, d = 4$; **b)** $b = 1, d = 3$; **c)** $b = 2, d = 2$ (Úloha 6); **d)** $b = 3, d = 1$ (Úloha 7); **e)** $b = 4, d = 0$.

Úloha 9: Najdi H a F, když znáš $E = 1$ a **a)** $G = 4$; **b)** $G = 20$. Hledej všechna řešení.

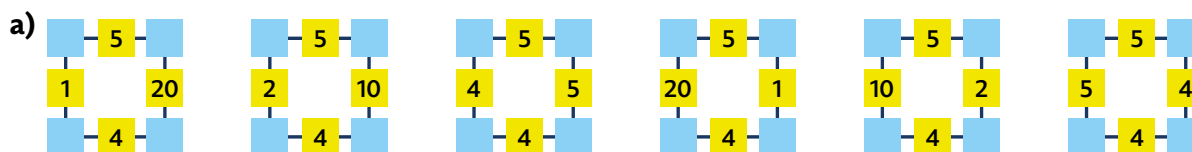

Řešení:

Úloha 10: Najdi H a F, když znáš **a)** $E = 4, G = 5$; **b)** $E = 16, G = 27$. Hledej všechna řešení.

Řešení:

b)

F	1	2	3	4	6	8	9	12	16	18	24	27	36	54	72	108	144	216	432
H	432	216	144	108	72	54	48	36	27	24	18	16	12	8	6	4	3	2	1

Úloha 11: Najdi vztah, kterým jsou vázána středová čísla E, F, G, H . Vztah dokaž.

Řešení: $E \cdot G = H \cdot F$ tedy $H = E \cdot G : F$

Úloha 12: Najdi přirozená čísla tak, aby součet $E + F + G + H$ byl **a)** 10, **b)** 14, **c)** 22, **d)** 26, **e)** 12, **f)** 60, **g)** 120. Hledej více řešení.

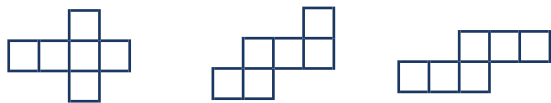
Řešení: Pro kontrolu uvádíme počet řešení jednotlivých úloh: **a)** 3 řešení; **b)** 4 řešení; **c)** 5 řešení; **d)** 6 řešení; **e)** 5 řešení; **f)** 66 řešení; **g)** 192 řešení.

$E = a \cdot b; F = b \cdot c; G = c \cdot d; H = d \cdot a$ tedy $E + F + G + H = a \cdot b + b \cdot c + c \cdot d + d \cdot a$ což je po úpravách $(a + b) \cdot (b + d)$. Jinak řečeno, když sečteme rohové číslo a s číslem c a rohové číslo b s číslem d a tyto součty vynásobíme, dostaneme součet středových čísel $E + F + G + H$.

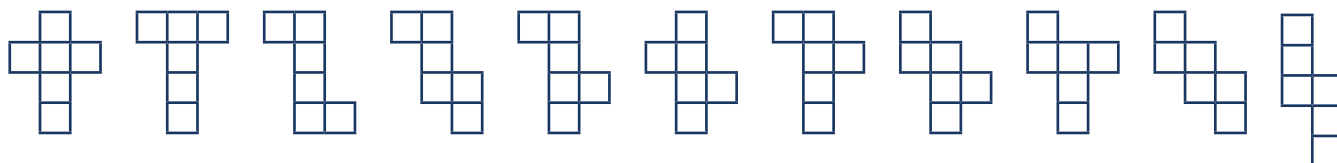
SÍŤ KRYCHLE

Úloha 2: Z nabídky šesti papírových tvarů vyber stříh na šaty pro paní Krychli.

Úloha 3: Spoj šest čtverců a vytvoř síť krychle.

Řešení: Manipulativní.

Úloha 4: V síti krychle: **a)** vybarvěte protější stěny stejnou barvou; **b)** obtáhněte strany čtverců tak, aby stejné hrany byly stejnou barvou; **c)** společné vrcholy krychle vybarvěte stejnou barvou.

Řešení: a)

b)

c)

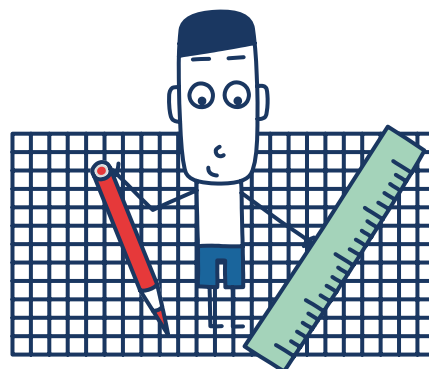
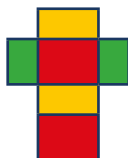

Úloha 5: Najdi co nejvíce sítí krychle.

Řešení: Všechny možné sítě krychle, viz Úloha 3.

Úloha 6: Narýsujte síť kvádrů s rozměry hran 3 cm, 2 cm a 4 cm.

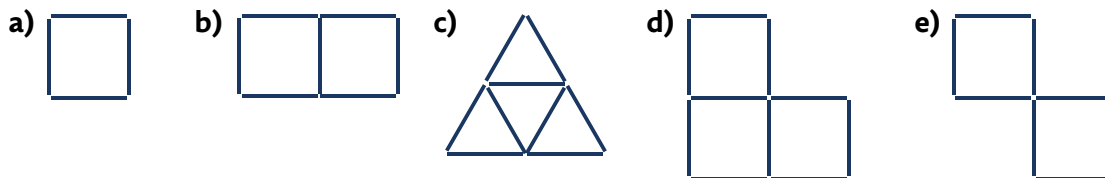
Řešení: Např.

DŘÍVKA

Úloha 2: a) Přeložením jednoho dřívka změň na čtverec. b) Přidej jedno dřívko a udělej dva čtverce. c) Přilož tři dřívka a vytvoř tři nové trojúhelníky. d) Odeber 2 dřívka, aby zůstaly jen 3 čtverce. e) Odeber 4 dřívka, aby zůstaly jen dva čtverce.

Řešení:

Další řešení posledních dvou úloh s odebíráním dřivek vzniknou otočením tvaru, případně v osové souměrnosti.

ALGEBROGRAMY A HVĚZDIČKOGRAMY

Úloha 1: Vyřeš algebrogramy:

a) $AA = 30 + A$, b) $BB = 50 + B$, c) $CC + C = 24$, d) $DD + D + D = 65$, e) $EE + E + E = 39$, f) $A \cdot A = A + A$, g) $B \cdot B = B + B + B$, h) $C \cdot C = C + C + C + C$.

Řešení: a) $A = 3$; b) $B = 5$; c) $C = 2$; d) $D = 5$; e) $E = 3$; f) $A = 2$; g) $B = 3$; h) $C = 4$.

Úloha 2: Vyřeš algebrogramy. Najdi všechna řešení.

Řešení: a) $A = 1, B = 9, C = 0$; b) $A = 9, B = 1, C = 0$; c) pět řešení: $A = 1, B = 2, C = 4$; $A = 2, B = 4, C = 8$; $A = 2, B = 5, C = 0$; $A = 4, B = 9, C = 8$; $A = 3, B = 7, C = 4$ d) čtyři řešení: $A = 4, B = 5, C = 0$; $A = 5, B = 6, C = 2$; $A = 6, B = 7, C = 4$; $A = 7, B = 8, C = 6$.

Úloha 3: Vyřeš algebrogramy. Najdi všechna řešení: a) $A \cdot A = B$, b) $C \cdot C = D + D$, c) $E \cdot E + E = DD - D$.

Řešení: a) dvě řešení $A = 2, B = 4$; $A = 3, B = 9$; b) $C = 4, D = 8$; c) dvě řešení $E = 4, D = 2$; $E = 5, D = 3$.

Úloha 4: Vyřeš algebrogramy na dělení se zbytkem: a) $AA : 2 = B(A)$, b) $AA : 4 = B(A)$, c) $AA : 5 = B(A)$, d) $AA : 6 = B(A)$, e) $AA : 8 = B(A)$.

Řešení: a) $A = 1, B = 5$; b) $A = 2, B = 5$; c) čtyři řešení $A = 1, B = 2$; $A = 2, B = 4$; $A = 3, B = 6$; $A = 4, B = 8$; d) $A = 3, B = 5$; e) $A = 4, B = 5$.

Úloha 5: Vyřeš algebrogramy:

a) $A \cdot A \cdot A = B$, b) $A \cdot A \cdot A = B \cdot B$, c) $A \cdot A \cdot A = A \cdot B$, d) $ABC = C \cdot C \cdot C$, e) $ABA = C \cdot C \cdot C$, f) $AB \cdot AB = CAB$, g) $AAAB = B \cdot B \cdot B \cdot B \cdot B$

Řešení: a) $A = 2, B = 8$; b) $A = 4, B = 8$; c) dvě řešení $A = 2, B = 4$; $A = 3, B = 9$; d) tři řešení $A = 1, B = 2, C = 5$; $A = 2, B = 1, C = 6$; $A = 7, B = 2, C = 9$; e) $A = 3, B = 4, C = 7$; f) $A = 2, B = 5, C = 6$; g) $A = 7, B = 6$.

Úloha 6: Vyřeš algebrogramy: a) $(A + A + A) : A = A$, b) $(BB + B) : B = AB$, c) $AB : A = CC(C)$

Řešení: a) $A = 3$; b) $A = 1, B = 2$; c) sedm řešení $A = 2, B = 3, C = 1$; $A = 3, B = 4, C = 1$; $A = 4, B = 5, C = 1$; $A = 5, B = 6, C = 1$; $A = 6, B = 7, C = 1$; $A = 7, B = 8, C = 1$; $A = 8, B = 9, C = 1$.

Úloha 7: Vyřeš algebrogram $KL + L = 28$ v případě, že číslice L je **a)** sudá, **b)** lichá.

Řešení: **a)** $K = 2, L = 4$; **b)** $K = 1, L = 9$.

Úloha 8: Vyřešte algebrogramy: **a)** $37 : A = B(2)$, **b)** $37 : C = D(1)$, **c)** $37 : E = F(5)$, **d)** $37 : G = H(7)$

Řešení: **a)** dvě řešení $A = 5, B = 7$; $A = 7, B = 5$; **b)** dvě řešení $C = 4, D = 9$; $C = 9, D = 4$; **c)** $E = 8, F = 4$; **d)** nemá řešení.

Úloha 9: Aleš vyřešil všechny algebrogramy a říká spolužákům:

„Vyřešte algebrogram $AB : n = B(A)$ pro každé přirozené číslo n větší než jedna.“ Dokážete to také?

Řešení: $n = 2$: $A = 1, B = 9$; $n = 3$: $A = 2, B = 9$; $n = 4$: tři řešení $A = 1, B = 3$; $A = 2, B = 6$; $A = 3, B = 9$;
 $n = 5$: $A = 4, B = 9$; $n = 6$: $A = 5, B = 9$; $n = 7$: $A = 6, B = 9$; $n = 8$: $A = 7, B = 9$; $n = 9$: $A = 8, B = 9$.

Úloha 10: Řešte hvězdičkogramy, v nichž každá $*$ je nenulová číslice: **a)** $\frac{*}{*} = 0,*$ Najděte všech 8 řešení.

b) $\frac{*}{*} = 0,**$ Najděte všechna 4 řešení.

Řešení: **a)** $\frac{1}{2} = 0,5$; $\frac{2}{4} = 0,5$; $\frac{3}{6} = 0,5$; $\frac{4}{8} = 0,5$; $\frac{1}{5} = 0,2$; $\frac{2}{5} = 0,4$; $\frac{3}{5} = 0,6$; $\frac{4}{5} = 0,8$;

b) $\frac{1}{4} = 0,25$; $\frac{2}{8} = 0,25$; $\frac{3}{4} = 0,75$; $\frac{6}{8} = 0,75$.

KOMBINATORIKA A PRAVDĚPODOBNOST

Úloha 1: Čokoláda stojí 24 Kč. V peněžence máš pouze pětikoruny a dvoukoruny. Kolika způsoby můžeš čokoládu zaplatit? Svá řešení zapiš do tabulky (počet mincí můžeš zaznamenat pomocí čísel nebo čárek):

Řešení:

částka	mince	způsob platby					celkem způsobů
		1	2	3	4	5	
24 Kč	2 Kč	//	7	12			3
	5 Kč	///	2	0			

Úloha 2: Kolika způsoby můžeš zaplatit stejnou čokoládu, když máš v peněžence navíc ještě desetikorunu?

Řešení:

částka	mince	způsob platby						celkem způsobů
		1	2	3	4	5	6	
24 Kč	2 Kč	//	7	12	2	7	2	6
	5 Kč	///	2	0	2	0	0	
	10 Kč	0	0	0	1	1	2	

Úloha 3: Hledej různé možnosti, jak zaplatit dvě stejné čokolády, když máš v peněžence všechny druhy českých mincí.

Řešení: Hledání mnoha řešení vede žáky k systematické práci. Pro zjednodušení můžeme k platbě použít třeba jen koruny, pětikoruny a dvacetikoruny. Pokud budeme opravdu uvažovat všechny české mince, existuje dokonce 394 možností, jak zaplatit 48 Kč.

Úloha 4: Házej hrací kostkou. Hoď desetkrát a zaznamenej hozená čísla. Kolikrát padlo sudé a kolikrát liché číslo? Pokračuj v házení a udělej 50, 100, 200 pokusů. Bude častěji padat sudé, nebo liché číslo? Je to jen náhoda?

Řešení: Sudá i lichá čísla budou padat přibližně stejně často. Náhoda to není, protože na hrací kostce je stejný počet sudých i lichých čísel.

Úloha 5: Ze záznamů k předchozí úloze urči, zda padlo častěji číslo, které je násobkem tří, nebo jiné číslo.

Řešení: Při větším počtu házení častěji padne jiné číslo, a to přibližně dvakrát častěji, protože na hrací kostce je násobků tří dvakrát méně než čísel jiných.

Úloha 6: Hoď dvěma kostkami a sečti počet ok. V tabulce vyplň políčko nad příslušným číslem. Když hodíš 1 a 4, součet je 5, tak vybarvíš políčko nad pětkou. Odhadni, jak bude tabulka vybarvená po 100 hodech a správnost svého odhadu ověř s několika kamarády.

Řešení: Vybarvené sloupce vytvoří „pyramidu“ ohraničenou Gaussovou křivkou.

Úloha 7: a) U kterých čísel v tabulce je sloupec nejvyšší? **b)** U kterých čísel v tabulce je sloupec nejnižší?

c) Jsou předchozí výsledky zcela náhodné?

Řešení: a) U čísla 7, případně u jeho sousedů. **b)** U čísel 1 a 13, protože ta padnout nemohou.

c) Nejsou, protože způsobů, jak ze dvou čísel na kostce složit sedmičku, je nejvíce (6), pak následují čísla 6 a 8; 5 a 9; 4 a 10; 3 a 11; 2 a 12, která jdou složit pouze jedním způsobem.

Úloha 8: a) Kam dojdeme, pokud nám padne: o, p, p, p, o? **b)** Co musíme hodit, abychom došly k řece?

d) Je nějaké místo, kam zavítáme častěji? Pokud ano, tak proč?

Řešení: a) Dojdeme do ZOO. **b)** Musíme hodit 1 pannu a 4 orly (nezáleží, v jakém pořadí).

d) Nejčastěji navštívíme park a zoo, protože tam vede nejvíce různých cest. Naopak na hrad nebo do kina vede cesta jediná.

PRÁCE S DATY

Úloha 2: Sova myslí na jedno z čísel 2, 6, 7, 9, 12, 13, 14, 15. Spolužáci se ptají, Sova odpovídá. Je dvoucifer-
né? NE. Je sudé? ANO. Je menší než 3? NE. Je větší než 5? ANO.

a) Na které číslo Sova myslí? **b)** Která otázka byla zbytečná?

Řešení: a) Sova myslí na číslo 6. **b)** Poslední 4. otázka je zbytečná. Bylo by možné za zbytečnou označit
3. otázku místo 4., protože odpovědi na 1., 2. a 4. otázku též jednoznačně vedou k číslu 6.

Úloha 3: Házej dvěma kostkami. Do tabulky zapiš, kolikrát padne součet 2, 3,..., 12. Jaký součet jenejčastěj-
ší? Proč?

Řešení: Námitku, že $3 + 4$ a $4 + 3$ jsou stejné součty, mohou žáci vyvrátit například tím, že součet 2 padá
mnohem výjimečněji než součet 3. Součet 3 totiž dostaneme jako $1 + 2$ nebo $2 + 1$. Kdybychom $1 + 2$ a $2 + 1$
považovali za jednu možnost, padal by součet 3 stejně často jako součet 2.

Úloha 4: Ve škole máme tři 3. třídy a tři 4. třídy. **a)** Je více žáků ve 3. třídách nebo ve 4. třídách?

b) Jsou 3. třídy více chovatelské než 4. třídy? **c)** Která třída je nejméně a která nejvíce chovatelská?

Řešení: a) Ve 3. třídách je $18 + 23 + 17$ žáků, což je méně než $23 + 18 + 20$.

b) 3. třídy chovají $10 + 12 + 8$ zvířat, což je méně než 4. třídy ($11 + 11 + 7$). Tedy 3. třídy mají méně žáků a více
chovaných zvířat, dá se říct, že jsou více chovatelské.

c) Nejméně chovatelská je 4. C, což je jediná třída, ve které je poměr počet zvířat : počet žáků menší než $1 : 2$,
přesně $7 : 20$. Nejvíce chovatelská je 4. B s poměrem $11 : 18$.

Úloha 5: Aneta porovnávala délku ženských a mužských jmen. ... Aneta tvrdila: „Tedy ženská jména jsou
delší.“ Má Aneta pravdu? Tvrzení Anety je záměrně mírně nejasné, protože cílem úlohy je rozprodit ve
třídě diskuzi. Mluví Aneta o všech jménech? Co když u jmen začínajících na B to bude naopak? Je možné
Anetino tvrzení zpřesnit?

Řešení: Anetino tvrzení by bylo možné upřesnit například takto: Průměrná délka vypsanych ženských jmen
je větší než průměrná délka vypsanych mužských jmen. Takové tvrzení je přesnější, ale též obtížněji
srozumitelné.

V hovorovém jazyce často mluvíme nepřesně, protože spoléháme na kontext a volíme mezi přesností a sro-
zumitelností. Diskusními úlohami tohoto typu vedeme děti k citlivosti na nepřesnosti a nuance, kterých
v životě zneužívají někteří obchodníci. Na letáku se píše třeba „sleva až 40 %“ a přitom jen jedno zboží je
zlevněno o 40 %, zatímco sleva ostatního zboží je mnohem menší. Slůvko „až“ navíc bývá zmenšeno, nebo
dokonce vynecháno.

Úloha 6: Budeš vytvářet seznam čísel. Na začátek seznamu sinapiš číslo 7 a dále postupuj podle vývojové-
ho diagramu.

Řešení: Podle pokynů vzniká seznam: 7, 15, 23, 31, 6, 14, 22, 30, 5, 13, 21, 29, 4, 12, 20, 28, 3, 11, 19, 27, 2, 10, 18,
26, 1, 9, 17, 25, 0, 8, 16, 24, 32, 7.

CIFERNÍK

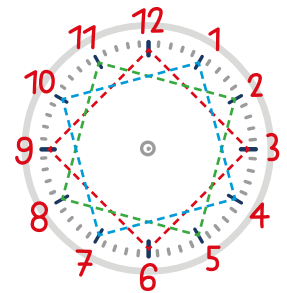
Úloha 1: Pět dětí stojí v kruhu a předávají si hračku. **a)** Kolikrát dojde k předání, než se hračka znovu dostane k prvnímu dítěti? **b)** Hračka se předala $6 \times$ – které dítěti teď drží?

Řešení: **a)** 5 předání. **b)** Dítě, které je na 2. místě.

Úloha 2: Na ciferníku vytvoř čtverec tak, aby součet čísel ve všech jeho vrcholech byl co nejmenší/největší.

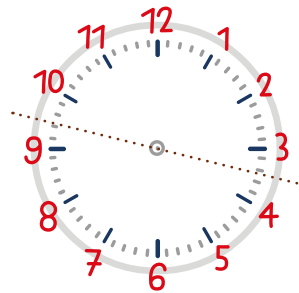
Řešení: Nejmenší součet: 1, 4, 7, 10.

Největší součet: 3, 6, 9, 12.

Úloha 3: Rozděl ciferník jednou rovnou čarou (přímkou) tak, aby v obou částech byl po sečtení čísel stejný výsledek.

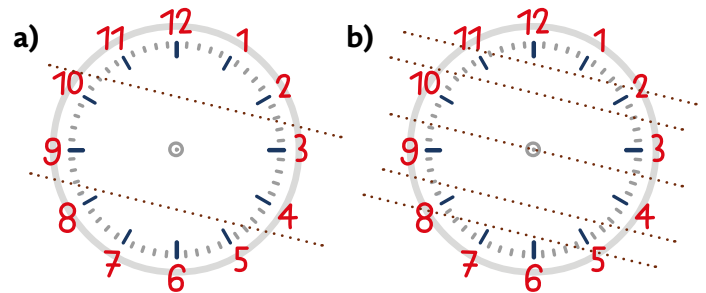
Řešení: Rovnou čarou rozdělíme ciferník tak, že v jedné části budou čísla 10, 11, 12, 1, 2, 3, ve druhé zbylá, tedy 4, 5, 6, 7, 8, 9.

Úloha 4: Rozděl ciferník **a)** dvěma, **b)** pěti rovnými čarami tak, aby součet v každém poli byl stejný.

Řešení: a) V jedné části budou čísla 11, 12, 1, 2, ve druhé části 10, 9, 3, 4 a ve třetí 8, 7, 6 a 5.

b) V jedné části bude 12 a 1, dále 11 a 2, 10 a 3, 9 a 4, 8 a 5, 7 a 6.

Úloha 5: Zkontroluj správnost rovností v ciferníkové aritmetice. Oprav chyby, hledej více řešení.

Řešení: Správné úlohy: **a), c), e), f), g).** Chybné úlohy: **b), d), h).**

Následující chybné rovnosti lze opravit třemi způsoby – uvedeno v závorce. **b)** $9 + 4 = 12$ ($9 + 4 = 1$, $9 + 3 = 12$, $8 + 4 = 12$); **d)** $1 - 8 = 3$ ($1 - 8 = 5$, $1 - 10 = 3$, $11 - 8 = 3$); **h)** $5 \cdot 5 = 5$ ($5 \cdot 5 = 1$, $5 \cdot 12 = 5$, $12 \cdot 5 = 5$).

Úloha 6: Dopln scházející číslo tak, aby v ciferníkové aritmetice platila rovnost, hledej více řešení.

Řešení: Varianta **a)** i **b)** má jediné řešení, a to číslo 9 ($9 + 7 = 4$; $9 - 3 = 6$). Varianta **c)** má dvě řešení: $2 \cdot 1 = 2$ a také $2 \cdot 7 = 2$, varianta **d)** má tři řešení: $3 \cdot 2 + 1 = 7$; $3 \cdot 6 + 1 = 7$; $3 \cdot 10 + 1 = 7$.

Úloha 7: Pokaždé, když malá ručička postoupí o jednu hodinu, ozve se gong. Gong se ozval poprvé v pondělí v jednu hodinu odpoledne. Teď právě zazněl po 64. Jaký je dnes den a kolik je hodin?

Řešení: $64 : 24 = 2$ (16), tedy uběhnou dva dny a 16 hodin, čili je čtvrtek 4 hodiny ráno.

Úloha 8: Ciferník trpasličích hodin je rozdělen na sedm stejných částí. Jsou na něm čísla 1, 2, 3, 4, 5, 6 a 7. Počísle 7 tedy následuje číslo 1. Řešte úlohu 6 na trpasličím ciferníku.

Řešení: Každá z úloh má jediné řešení $4 + 7 = 4$, $2 - 3 = 6$, $2 \cdot 1 = 2$, $3 \cdot 2 + 1 = 7$

Úloha 9: V ciferníkové aritmetice s 12 čísly nemá rovnice $2 \cdot x = 3$ řešení. Zjistěte, jaké je třeba zvolit číslo n , aby rovnice $n \cdot x = 3$ měla alespoň jedno řešení.

Řešení: n je liché.

Úloha 10: O jaký úhel se velká ručička otočí za: **a)** 5 min, **b)** 20 min, **c)** 45 min?

Řešení: **a)** 30° ; **b)** 120° ; **c)** 270° .

Úloha 11: Kolik minut uplyne, když se velká ručička hodin otočí o: **a)** 60° , **b)** 90° , **c)** 150° ?

Řešení: **a)** 10 min; **b)** 15 min; **c)** 25 min.

Úloha 12: Kolik hodin uplyne, když se malá ručička hodin otočí o: **a)** 60° , **b)** 90° , **c)** 150° ?

Řešení: **a)** 2 hod; **b)** 3 hod; **c)** 5 hod

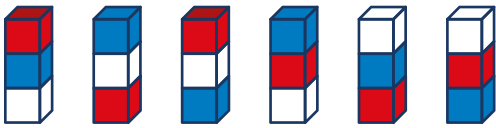
Úloha 13: Na obrázku je pravidelný dvanáctiúhelník $ABCDEFGHIJKL$. Zjistěte velikosti úhlů: **a)** $\angle LCF$, **b)** $\angle LBF$, **c)** $\angle LEF$, **d)** $\angle LSB$, **e)** $\angle LSA$, **f)** $\angle LDH$, **g)** $\angle LFB$.

Řešení: **a)** $\angle LCF$ je čtverec; **b)** $\angle LBFH$ je obdélník; **c)** $\angle LEFK$ je také obdélník, všechny tři úhly jsou pravé, jedná se o Thaletovu kružnici. **d)** $\angle LSB$ je šestina pravidelného šestiúhelníku $LBDFHJ$, což je 60° ; **e)** $\angle LSA$ je polovina úhlu $\angle LSB$, tedy 30° ; **f)** $\angle LDH$ je rovnostranný trojúhelník, všechny vnitřní úhly jsou třetinou přímého úhlu, což je 60° .

KRYCHLOVÉ STAVBY

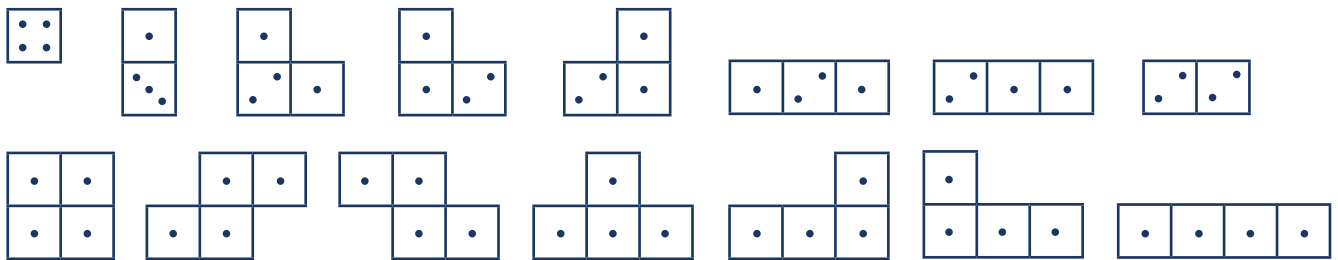
Úloha 3: Na obrázku a) jsou dvě různé věže ze tří krychlí – červené, modré a bílé. Kolik dalších různých věží z těchto tří krychlí můžeš postavit?

Řešení: Všech různých věží z daných tří krychlí je 6.

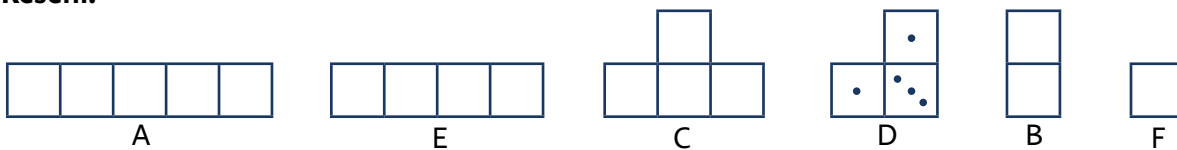
Úloha 4: Obyvatelé planety Krychlov žijí v krychlových stavbách postavených právě ze čtyř krychlí. Kolik nejvíce může být v Krychlově domů, když žádné dva nejsou stejné?

Řešení: V Krychlově může být nejvíce 15 různých staveb. Nejsou zobrazeny pootočené stavby.

Úloha 5: Gábina postavila z krychlí „vláček“ (obr. A). ... Nakonec před ní stála věž (obr. F). Plány staveb, které Gábina zapsala, jsou na obrázcích A, B, C, D, E, F, ale v jiném pořadí. Navíc z plánu D jsou vymazány tečky. Najdi pořadí plánů a doplň tečky do plánu D.

Řešení:

Úloha 6: Jaký největší a jaký nejmenší povrch má krychlová stavba s objemem: **a)** 4 krychle, **b)** 8 krychlí, **c)** 27 krychlí?

Řešení: Představme si, jak stavba vzniká přidáváním jedné krychle. Povrch bude největší, pokud každou přidanou krychli „přilepíme“ pouze jednou stěnou k tomu, co už bylo postaveno. Může tak vzniknout mnoho rozmanitých staveb, z nichž nejjednodušší pro představu je „věž“ **a)** $4 \times 1 \times 1$, **b)** $8 \times 1 \times 1$, **c)** $27 \times 1 \times 1$.

Jejich povrch je tvořen **a)** 18, **b)** 36, **c)** 110 stěnami krychlí. Nejmenší povrch má **a)** hranol $2 \times 2 \times 1$, **b)** krychle $2 \times 2 \times 2$, **c)** krychle $3 \times 3 \times 3$. Jejich povrch je tvořen **a)** 16, **b)** 24, **c)** 54 stěnami krychlí.

